

[Honoré.]

tilstrækkeligt, at bladet, når det ikke vil optage berigtigelsen, sender den tilbage til den berigtigelsessøgende med oplysning om adressen på berigtigelsesnævnet.

Det er ikke politiske partier eller store og mægtige institutioner, der i første række er tænkt på her. Det er virkelig ganske almindelige mennesker, der har meget svært ved at komme igennem. Det er jo ikke det enkelte menneske, der først og fremmest vil misbruge en sådan lov, men magthaverne, der misbruger deres magt, det er jo i hvert fald visse dele af pressen. Hvis vi vil beskytte det enkelte menneske, beskytte den svage, så mener jeg, at det er en lovgivning med disse intentioner, der må udformes.

Vi vil altså ikke hænge os i enkeltheder i dette lovforslag, vi går gerne med til at foretage præciseringer, beskæring og begrænsninger, hvis de oplysninger og meningsudviklinger, der vil komme i udvalget, kan give anledning til det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov, aftaleloven m. v. (Bekæmpelse af skadelig økonomisk virksomhed m. v.).

(Lovforslaget (nr. 156) findes i tillæg A. sp. 2593, fremsættelsen i tidenden sp. 5014).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Formanden:

Jeg skal meddele, at der er indtil 10 minutters taletid for ordførerne.

Ole Espersen (S):

Det er jo en hel række love, det drejer sig om, men interessen vil nok koncentrere sig

omkring ændringerne i straffeloven. Før jeg kommer til dem, skal jeg komme med et par bemærkninger om de øvrige ændringer.

De ændringer i aftaleloven, som foreslås, er meget vidtrækkende. Der er ikke blot tale om, at man udvider udnyttelsesparagraffen eller den civile ågerparagraf; der er tale om, at man vil indføre en helt generel ugyldighedsbestemmelse i § 36, således at en aftale skal kunne tilsidesættes, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Denne meget, meget voldsomme udvidelse, denne helt generelle bestemmelse, kan i og for sig forekomme overraskende, når man tager den tilbageholdenhed med hensyn til en generel bestemmelse i straffeloven i betragtning, som jo udvises fra justitsministerens side. Her er der virkelig tale om, at man siger til dommerne, at de fra gang til gang skal finde ud af, hvad der er rimeligt eller urimeligt ud fra en almindelig samfundsmæssig vurdering. Det er en form for politisk opgave, man dér giver dommerne.

Hvad er en urimelig aftale? Ja, de aftaler, der blev indgået her i tinget i går, vil nogle måske mene er urimelige. Andre vil mene, de skulle være ugyldige på grund af letsind eller enfoldighed, men det er svært at sige, om sådan nogle aftaler er urimelige, om de er ugyldige af den ene eller den anden grund. Jeg går ud fra, at justitsministeren kan bekræfte, at politiske aftaler falder uden for aftalelovens regler. Men under alle omstændigheder er det, der her er tale om, noget, som vi mener er nødvendigt; vi mener, at det er forslag, som nok er vidtrækkende, men som er rimelige, og derfor kan vi tilslutte os forslagene til ændringer i aftaleloven.

Der foreslås også ændringer i tinglysningsloven, bl. a. således at en tinglysningsdommer skal kunne afvise et dokument fra tinglysning, hvis han får på fornemmelsen, at dokumentet lider af en eller anden form for ugyldighed, f. eks. at den aftale, som dokumentet vedrører, er ugyldig, fordi den er urimelig. I sådan en situation skal dommeren kunne afvise dokumentet fra tinglysning. Også det synes vi teoretisk set er en god idé. Jeg understreger, at vi mener, det her kan være noget teoretisk, fordi hvordan kan man virkelig forestille sig, at dommerne eller deres fuldmægtige eller kontorpersona-

[Ole Espersen.]

let har mulighed for at gennemgå de titusinder af dokumenter, der hvert år passerer igennem tinglysningskontorerne, for at se, om der skulle være en eller anden ugyldighedsgrund til stede? Det er jo ikke noget, man sådan uden videre kan se på selve aftalen, det kræver ofte et dyberegående kendskab til omstændighederne bag aftalen, et kendskab, som de travle tinglysningsdommere og deres personale meget sjældent, føler jeg mig ret overbevist om, vil have mulighed for at erhverve. Men også dér er intentionerne rigtige, og kan der være noget godt og effektivt i det, er det klart forbedringer af lovgivningen, og vi kan tilslutte os dem.

Det gælder også de ændringer, der foreslås i konkursloven, i retsplejeloven og i loven om tvangsakkord.

Herefter skal jeg komme med nogle kommentarer til den foreslåede ændring af straffeloven, som vi i socialdemokratiet anser for at være det væsentligste i denne sag. Det er i og for sig mærkeligt, at straffeloven overhovedet ikke, hvor det drejer sig om berigelsesforbrydelser og formuekrænkelser, er ændret, siden vi fik denne lov, nemlig i 1931. Det øvrige samfund har gennemgået ganske voldsomme ændringer. Det øvrige samfund har været vidne til, at der er etableret solidaritet mellem samfundets forskellige grupper, mellem samfundssystemet og den enkelte borger, men hvor det drejer sig om straffeloven og økonomien i straffeloven, er det, ligesom det har stået noget i stampe. Jeg tror, vi er kommet dertil, at det, vi har fået gennemført af reguleringer i øvrigt i samfundet, også må få en vis afsmitning på forholdet mellem enkeltpersoner, således at det meget frie spil, som i dag er tilladt dér, må undergives rimelige begrænsninger. Jeg tror, vi har tænkt alt for traditionelt, og jeg håber ikke, vi fortsætter med det.

Jeg lagde mærke til, at justitsministeren, fru Nathalie Lind, i en udtalelse under redogørelsesdebatten i foråret 1973 bl. a. sagde: vi må ikke i den grad stivne i juridisk tankegang, at vi ikke er parate til at lovgive ud fra den viden, vi har om, hvad der faktisk går for sig i samfundet i dag. Jeg mener, det er en helt korrekt tankegang, og jeg mener, det er den, vi skal lade præge os i dag.

Vi havde egentlig ventet, at justitsministeren ville komme med et forslag til en generel bestemmelse i straffelovgivningen. Vi havde ventet det på baggrund af den holdning, justitsministeren som medlem af oppositionen i 1973 havde til denne problematik. Justitsministeren kom dengang med klare udtalelser i retning af, at en generel bestemmelse var nødvendig. Men det foreslås ikke. Der foreslås udvidelser af ågerparagraffen, der foreslås ændringer i bedrageribestemmelserne, udvidelser og ændringer, som hver for sig er udmærkede, og som socialdemokratiet kan tilslutte sig. Vi tror ikke, man skal være så bange for nydannelser, nydannelser, der virkelig er nye. Vi tror, det er risikabelt blot at ændre ved de bestemmelser, man har i forvejen, fordi den praksis i forbindelse med disse bestemmelser, som har været meget restriktiv, meget nemt vil kunne fortsætte, hvis man ikke får helt nye bestemmelser.

Vi ved alle sammen, at det er nogle meget ubehagelige handlinger, det drejer sig om at ramme her. Det er opkøb af ældre, umoderniserede ejendomme, som man derefter prioriterer til skorstenen. Man træder lejernes rettigheder under fode, man træder ofte den forrige ejers rettigheder under fode for at få størst mulig profit. Det drejer sig om slagting af aktieselskaber. Det drejer sig om særlige former for finansieringsvirksomhed, som vi alle sammen kender, finansieringsvirksomhed, som simpelt hen bygger på, at låntageren skal ødelægges i bund og grund, for at långiver kan få størst mulig profit. Og det drejer sig om andre handlinger, jeg ikke skal komme ind på her. Alle sammen handlinger, som er udtryk for et ret lavt kulturelt stade, kan man godt sige. Jeg mener i og for sig, at et samfund som det, vi har, ikke kan tillade sig at tolerere den slags handlingsmønstre, således som det hidtil er sket, og hvis vi ikke vil tillade det, så er vi efter socialdemokratiets mening nødt til at gå videre, end regeringen vil gøre det, vi er nødt til at have en generel straffebestemmelse.

Naturligvis lægger jeg også en hel del vægt på, at den person, der formentlig har det største kendskab til de handlinger, der er tale om, statsadvokat Grell, ikke finder, at justitsministerens forslag er tilstrækkelige.

Straffelovrådet foreslår en udformning af

[Ole Espersen.]

en generel straffebestemmelse, som rådet dog straks tager afstand fra. Vi mener, at hovedelementet i denne straffebestemmelse, nemlig at man straffer den, der handler i åbenbar strid med redelig fremgangsmåde inden for et bestemt område, bør gennemføres i dansk lovgivning, og vi vil gå stærkt ind for, at en sådan bestemmelse gennemføres. Den behøver ikke nødvendigvis at affattes præcis, således som rådet har sagt det. Vi skal nok koncentrere os om handlingsmønstre; vi bør måske ikke gå så vidt som til også at lægge vægt på enkelthandleringer. Vi skal nok diskutere i udvalget, om der ikke bør være en vis begrænsning.

Man skal passe på, at man ikke giver op over for lovgivningsopgaver, blot fordi de er komplicerede. Det må ikke være sådan, at fordi det er kompliceret at lovgive om et emne, så opgiver man, mens man gennemfører lovgivning, når det er let at lovgive om et emne. Derved kommer man til at ramme den simple tyv, mens bagmændene, som udviser kompliceret adfærd, går ram forbi. Det er udmærket med ændringerne i aftalelov, tinglysningslov osv., men vi er overbevist om, at en ændring i straffeloven i den retning, jeg har nævnt her, vil have en ganske væsentlig opdragende virkning. Det er langt værre at have politiet på halsen og få straffedomme end blot at skulle ærgre sig over at en aftale bliver ugyldig.

Vi ved, at justitsministeren og straffelovrådet lægger megen vægt på retssikkerheden, og det skal man også; men man skal også lægge megen vægt på retsbevidstheden. Det skal man, når det drejer sig om nulindkomster. Det skal man også, når det drejer sig om økonomisk bagmandsvirksomhed. Vi mener, at man her er på et område, hvor retsbevidstheden kan krænkes, hvis befolkningen ikke mærker, at folketinget ønsker helt klart at sige fra over for denne form for virksomhed. Vi mener, at folketinget bør markere sin holdning her. Vi mener, at det kun kan gøres ved hjælp af reelle og omfattende ændringer i straffeloven og ikke ved en revision af bestående bestemmelser. Bagmændene tager ikke med fløjlshandsker på deres ofre, og det er socialdemokratiets håb, at folketinget vil tage fløjlshandskerne af i denne sag og virkelig gå ind for en generel bestemmelse, der kan effektivisere og

muliggøre politiets behandling af disse sager.

Lindholt (FP):

Inden man vedtager et lovforslag i folketinget, synes jeg nok, det ville være rart, om man havde grundlaget i orden, og man må jo spørge i dette tilfælde: er grundlaget nu i orden? Er det et grundlag, der tåler offentlighedens lys? Er det et grundlag, vi med styrke kan gå ind for, således at vi kan indrette vor lovgivning herefter?

Det grundlag, hvorpå vi her skal lave love, der på afgørende måde strider mod hidtidig dansk retspraksis, er en rapport udarbejdet af en statsadvokat Hervert Grell i 1971, som justitsministeriet har fået. Man kunne jo tro, at man i det mindste kunne have sendt den ud til offentligheden, idet man havde slettet de navne, der var anført i rapporten. I virkeligheden minder denne rapport i uhyggelig grad om hemmelige domstole, idet de folk, der er nævnt deri, i realiteten er blevet dømt. Men de er ikke blevet dømt i det stille, for nogle er blevet gjort bekendt med den rapport. Der er mange, der har fået rapporten, men de, der er nævnt deri, har end ikke ved henvendelse til justitsministeren i sin tid kunnet få udleveret rapporten. Kun i et enkelt tilfælde lykkedes det de angrebne at få lejlighed til at se rapporten. Det drejer sig om de advokater, der var nævnt deri, fordi Advokatrådet, selvfølgelig nok, på grund af det angreb, det faktisk var mod advokatstanden, ønskede at feje for egen dør og ville rejse sag mod de advokater, der var nævnt i rapporten. Advokatrådet henvendte sig til justitsministeriet, men blev i første omgang afvist, det kunne ikke få denne rapport. Det er i virkeligheden fantastiske retstilstande, synes jeg nok, at man end ikke selv kan blive gjort bekendt med, hvad det er man er beskyldt for at have begået.

Nu skete der det — heldigvis, kan jeg sige — at ved en indiskretion, jeg ved ikke hvorfra, blev en del af rapporten offentliggjort i Berlingske Tidende, og det gav anledning til de voldsomste protester fra dem, der var nævnt i denne rapport. Men ikke nok med, at det gav anledning til protester; det gav også anledning til, at en af de angrebne advokater prompte rejste en injuriersag mod statsadvokat Hervert Grell. Hvordan gik

[Lindholt.]

så denne sag? Den kom for ved retten i Helsingør, og i alle punkter, i enhver henseende, blev disse grove beskyldninger, der var rettet mod den pågældende advokat tilbagevist af dommen. Det gik så vidt, at vedkommende advokats sagfører endog kunne stå frem og i proceduren sige om rapportskriveren, at der var tale om hårdnakket benægtelse. Det er dog udtryk, der kun bruges om forbrydere i retssalene. Det viste sig, at hele rapporten vedrørende den pågældende advokat beroede på misforståelser og helt forkerte konklusioner, der var draget af de forhold, der var kommet frem deri.

Jeg skal ikke sige: desværre blev der ikke afsagt nogen straffedom, men jeg vil dog sige, at det var da tæt på, at der burde have været det. Der blev ikke nogen straf, fordi, som retten sagde, der var tale om et pligtmæssigt angreb. Men det er også stærkt nok, at der skal komme sådan noget frem i en dom.

Advokatrådet undersøgte naturligvis, hvilke forhold det drejede sig om, og foretog en gennemgribende undersøgelse. Til den brug engagerede Advokatrådet to advokater. Jeg synes i og for sig nok, det var betænkeligt, at man engagerede folk, der tillige havde været medhjælpere for statsadvokaten, ganske vist i en anden afdeling. Men det var to hædersmænd, der gennemgik det materiale, der var fremlagt, og de fandt ikke ét eneste sted, hvor de kunne rette kritik mod 4 advokaters handlemåde i de gamle sager, der var fremdraget. Gamle sager, 10-15 år gamle. Det er jo fantastisk, at der virkelig ikke skulle være noget nyt. Jeg gad nok vide, om man næste gang vil gå tilbage til Gorm den Gamle for at finde ud af, om der ikke skulle være mulighed for at ulejlige folketinget én gang til.

Der er absolut ikke foretaget nogen som helst kontrol af det materiale, statsadvokat Hervert Grell har fremlagt. Det har overhovedet ikke været undersøgt, om det holder for en nærmere prøvelse, bortset fra det tilfælde, som jeg formoder — da det er det, der blev offentliggjort — var det groveste, man kunne finde, og dér viste Helsingør rets uankede dom, at det var forkert i bund og grund, hvad der var anført i den bagmandsrapport.

Skal vi nu lave love på et sådant grund-

lag? Skal vi lave love på et grundlag, som åbenbart ikke tåler offentlighedens lys? Må jeg spørge justitsministeren: hvad er der i vejen for, at man offentliggør den rapport? Man kunne jo bare skjule navnene. Men mon ikke de fleste, der har været nævnt deri, efterhånden nærmest ville være glade for at få rapporten frem, så de dog i det mindste havde en mulighed for at forsvare sig.

Det er en mærkelig tendens, der breder sig nu om dage, hvor man jo netop prøver på at resocialisere folk. Her er det folk, der ikke engang er blevet straffet, der nu skal straffes for forhold, der ligger 10-15 år tilbage, og det skal ske ved hemmelige domstole. Det er jo det, der er sagen.

Af den dom, der blev afsagt, fremgår det, at der ikke var tale om misforståelser eller småfejl. Statsadvokaten skriver på væsentlige punkter det stik modsatte af sandheden. Det er en statsadvokat, der gør det, og i de dokumenter, han påberåber sig, har han udeladt afsnit, hvoraf enhver ville kunne se, at beskyldningerne var uberettigede. På andre punkter viser dommen, at beskyldningerne bygger på fordrejelser og direkte opdigtning af uanstændige motiver, som åbenbart kun kan eksistere i rapportskriverens fantasi.

Efter den dokumentation, der har været, i hvert fald i forbindelse med dommen ved Helsingør ret, kan vi sandelig nok tvivle på sandheden i og værdien af den rapport, der er udfærdiget, og det er i høj grad et spørgsmål, om ikke både justitsministeriet og folketinget er blevet holdt for nar.

Jeg har meddelt formanden for retsudvalget, at jeg ikke agter at deltage i behandlingen af sager, som man ikke kunne overlade til offentligheden. Det er måske nok en spinkel demonstration, men på den anden side: jeg synes det måtte være rimeligt, at befolkningen også kunne kende motiverne til det, vi sidder og foretager os herinde.

Man skal tænke på, at den straffebestemmelse, som Hervert Grell foreslår, eller den, som straffelovrådet nu har formuleret, trods alt betyder et afgørende brud med den praksis, vi hidtil har haft. For fremtiden skulle det blive sådan, at bedrageren ikke aner, om han har bedraget nogen, for han vil kunne straffes, bare han har begået noget groft uagtsomt. Hidtil har det været sådan, at kun fortsæt eller det, der er gjort med vilje, har medført straf.

[Lindholt.]

Må jeg slutte med følgende ord fra misantropens første akt, første scene, hvor Filinde siger følgende:

„Og alt for strengt et retssind det tit er klogt at dæmpe,

den sande klogskab holder sig fra ekstremitet og fjern

og ser i mådeholdet sit sikreste værn.“

Karlskov Jensen (V):

Jeg forstod ikke rigtig sammenhængen i det forrige indlæg, men jeg kan heller ikke svinge mig op i de højder. Jeg synes, at det sluttede med, at mådeholdet var det sikreste værn, men jeg savnede mådehold i en del af indlægget i øvrigt.

Jeg vil gerne om disse forslag sige, at nu har vi jo igennem årene efter den anden verdenskrig — og vel i stigende grad — oplevet en lang kæde af tilfælde, hvor personer ofte med betydelig viden og ekspertise og rigelig adgang til kapital groft har udnyttet andre personer på forbryderisk vis. Det har med rette påkaldt offentlig forargelse, og der har været krav om fra næsten alle sider, at man skulle prøve på at indføre retsregler, der kunne hindre dette. For der har nemlig ofte været tale om økonomiske misbrug, der efter gældende lovgivning ligger lige på kanten, og som det altså ikke har kunnet bevises omfattede strafbare handlinger efter de retsregler, der er gældende i øjeblikket.

I andre tilfælde har det ikke været muligt at gennemføre straffesager mod de egentlige bagmænd, som finansierede de angribelige forhold, men kun imod de personer, der lagde navn til, altså de såkaldte stråmænd. En strafforfølgning af disse har ikke særlig betydning, i hvert fald ikke med hensyn til at inddrage opnåede uredelige gevinster.

En anden vanskelighed ligger i, at de forurettede ofte ikke finder det stemmende med deres interesser at medvirke til opklaringen på grund af afhængighed af nogle af de implicerede, eller måske simpelt hen fordi de ikke bryder sig om at få deres navne frem i forbindelse med sådanne lyssky forhold, selv om de er ofre og ikke har medvirket.

Der er navnlig tale om, at lovforslaget sigter imod at gribe ind over for tre sæt af forbrydelser. Jeg skal ikke gå meget ind på dem, men vi kender jo alle sammen, hvor-

dan der ved opkøb af og disposition over beboelsejendomme er foretaget ting, som har givet stort økonomisk udbytte, men næppe stemmer med retsbevidstheden. Der er tale om, at man indfører bestemmelser, rykningsklausuler, som vi kalder dem, sådan at der kan skydes lån, betydelige lån eller undertiden næsten ubegrænsede lån, ind foran sælgerprioriteten, hvorved disse penge får den bedste placering i prioritetsfølgen, hvorimod den tidligere sælgerprioritet skubbes tilbage. Ved en tvangsauktion bliver denne prioritet så værdiløs, medens derimod de andre kan have fuld værdi. Det kan besmykkes på forskellig måde, og mange gange har det øjensynlig været besmykket på den måde, at man har sagt, at de prioriteter, der skulle rykkes for, var prioriteter, der skulle anvendes til en vis forbedring af ejendommen. Den kan man så mere eller mindre have gennemført eller helt undlade at gennemføre; når først prioriteringen er sket og tinglysningen er sket, så har der ikke været noget at gøre.

Jeg kunne godt tænke mig at følge det forslag, der er nævnt af justitsministeren i fremsættelsen, som går ud på, at hver af parterne — ikke alene i Jylland, hvor vi har haft det igennem, jeg ved ikke hvor mange år, i hvert fald er det en gammel regel — ved ejendomshandeler har ret til at tage egen advokat med, idet køber og sælger deler omkostningerne herved. Det ved hr. Gudme mere om end jeg, men sådan har vi altid praktiseret det derovre, og det er alligevel en vis sikkerhed i den forbindelse, at det ikke er én og samme advokat, der skal repræsentere begge parter, for der er jo tale om ting, der kræver skøn og vurdering, og uden at gå ud over det retsstridige for advokaterne er det klart, at det kan være svært at varetage begges interesser med samme kraft.

Der kan være tale om aktieselskaber, som man tømmer for værdierne, og der kan endelig være tale om disse lyssky finansieringsforhold, som der er nævnt en række eksempler på.

Det er over for disse ting, lovforslaget sætter ind. Der er ikke gennemført en generel bestemmelse, og det skal jeg ikke gå i rette med justitsministeren for, for efterhånden som vi har, om jeg så må sige fået nogle af de ting, der var fremme under dis-

[Karlskov Jensen.]

kussionen sidst, en lille smule på afstand og vi kan betragte det en lille smule mere nøgternt og lidenskabsløst end i den oppustede stemning, vi havde i sidste samling, da disse spørgsmål blev drøftet, tror jeg nok, man må erkende, at det kan være vanskeligt at formulere en generel bestemmelse. Men det er da naturligvis noget, vi kan se på i udvalgsarbejdet.

Det, man i givet fald ville tilsigte at strafforfølge med de nye bestemmelser, er jo transaktioner, der ligger meget nær ved de normale og dagligdags økonomiske dispositioner, som man jo skal have mulighed for at foretage, uden at man løber nogen risiko for at komme ud i vanskeligheder, idet man vil kunne sætte ind dér, men hvor gerningsmandens forudsætning har været, at han i kraft af en vildfarelse eller ved at udnytte en nød-situation eller underlegenhed i en eller anden form kunne udnytte modparten. Jeg tror, der meget vel kan blive enorme vanskeligheder med at afgrænse disse tilfælde. Men det er jo det, vi er nødt til at gøre, og det må vi prøve på at finde frem til i udvalgsarbejdet. At ågerbestemmelserne skærpes og skærpes væsentligt, anser jeg også for at være nødvendigt.

Der er foreslået bestemmelser, der griber ind i aftaleloven, hvorefter man under nogenlunde tilsvarende forhold kan tilside-sætte en truffen aftale og frigøre sig fra en urimelig forpligtelse, oven i købet sådan, at man i kraft af disse bestemmelser også kan få et grundlag for et erstatningskrav i visse tilfælde.

Disse bestemmelser har, som det er påpeget, en direkte parallel i det lovforslag, der er til behandling i tinget for øjeblikket om markedsføring og forbrugerankenævn, og det er sådan set en parallelisering af forholdene i nogen grad, der er tale om her. Jeg tror ikke, det er dér, de største vanskeligheder vil komme til at ligge med at finde en rimelig, afbalanceret form.

Det tredje område vedrører tinglysning-sloven. Her går hovedreglen i bestemmelserne ud på, at et pantebrev med rykningsklausul som hovedregel skal påføres en påtegning om respekt af et bestemt pantebrev eller af et bestemt lån eller bøb, for at det kan blive tinglyst anmærkningsfrit. Jeg er enig i, at der er et behov for at sikre imod

misbrug, som det sker i den foreslåede bestemmelse. Jeg ved ikke, om det er muligt at finde frem til en afgrænsning ved siden af et direkte nævnt beløb, for det kan måske i visse tilfælde være svært. Man kunne måske tænke sig, at man i hvert fald for bebyggede ejendomme satte det i forhold til en bestemt procent af ejendomsværdien. Men man pålægger med lovforslaget tinglysningssdommeren at træffe en afgørelse af, om dokumentet opfylder disse regler, og når man pålægger tinglysningssdommeren denne forpligtelse, må man vel sige, at så er det vigtigt, at vi prøver på at finde så klar en afgrænsning, som det overhovedet er muligt, for tinglysningssdommeren skal jo ikke være moralens vogter, og det skal være ud fra helt faste kriterier, lovligheden skal afgøres.

Venstre er meget tilfreds med, at der nu søges gennemført straffebestemmelser, der uden at gribe ind i normale økonomiske dispositioner gør det muligt at strafforfølge de personer, der søger personlig vinding ved at udnytte andres nød eller underlegenhed, og vi går derfor stærkt ind for, at der hurtigt og effektivt sættes ind imod disse ågerkarles og bolighajers og udsugeres afskyelige marodørvirksomhed. Jeg kan tilslutte mig hr. Ole Espersens udtalelse om, at et retssamfund kan ikke tolerere disse forhold, uden at der dæmmes op for dem.

Jeg kan på venstres vegne anbefale lovforslaget til et velvilligt og grundigt udvalgsarbejde.

Gudme (RV):

Det er lige godt og vel et år siden — det var nøjagtig den 10. maj 1973 — vi havde en debat på grundlag af justitsministerens redegørelse om bagmændene. Dengang var vi vel alle sammen lidt hede i kammen, fyldt af ædel harme, fremkaldt dels af Grell-rapporten, dels af det, vi havde læst om i aviserne. Men når hr. Lindholt nu giver indtryk af, at vor præmis alene var Grell-rapporten, som efter hans opfattelse i ét og alt er usandfærdig, så tager han fejl. Det, som kom frem i Grell-rapporten, og det, som pressen dengang omtalte, var jo noget, som de, der professionelt beskæftiger sig med økonomisk virksomhed — og hertil må vel også advokater regnes — udmærket kender til. Vi fik nogle ting fremkaldt, som vi måske ikke personligt kendte, men det, der

[Gudme.]

rent typemæssigt blev opregnet, kender de, der til daglig har at gøre med ejendomshandel og andre former for økonomisk virksomhed. Noget af det er ikke og bør ikke være strafbart. Andet af det er strafbart og bør være strafbart. Noget af det er tvivlsomt og bør også være strafbart. Men noget nyt kom ikke frem, og jeg tror heller ikke, at der kom noget nyt frem for hr. Lindholt, da han fik lejlighed til at læse Grell-rapporten.

Situationen i fjor var den, at sagen var aktuel og harmen bar os frem. Jeg tror, udgangen af den debat i fjor må siges at være, at der var enighed, en god enighed, blandt alle folketingets 5 daværende partier om, at vi her havde fået belyst, at vi her havde fået lejlighed til at drøfte, former for økonomisk virksomhed, vi ikke ønskede, og som vi gerne ved lovgivning både civilretligt og kriminalretligt ville dæmme op imod. Derudover var der en almindelig tilbøjelighed i retning af, at dette måtte kunne ske ved, at vi udformede en almindelig straffelovsbestemmelse. I særlig grad var det jo en artikel af professor von Eyben nogle dage før drøftelsen den 10. maj, der havde givet os blod på tanden i så henseende.

Jeg husker fra debatten i fjor venstres daværende ordfører, der holdt en — jeg tror, jeg tør sige — ypperlig tale, hvori der var to elementer. Det ene var dette, at man noget stærkt kritiserede den daværende justitsminister for sendrægtighed. Der er vel nok en tilbøjelighed til at kritisere ministerier, specielt når man ikke står med ansvaret for dem. Det andet var tilbøjeligheden i retning af, at vi burde have en generel bestemmelse — hr. Ole Espersen citerede det før. Fru Nathalie Lind var dengang meget stærkt inde på, at en generel straffelovsbestemmelse måtte være sagen.

Nu er der gået dette gode år. Avisdebatten har ikke helt den samme styrke, som den havde i fjor, og rødmen i kinderne har vel lagt sig lidt. Det gustne overlæg og den nøgterne bedømmelse er ved at indfinde sig, og alle de juridiske betænkeligheder er ved

at komme frem, bl. a. igennem straffelovrådets udtalelse. Når man nu læser justitsminister Nathalie Linds udtalelse i fremsættelsestalen — identiteten er jo til stede — så må man forstå, at også hos hende har disse nøgterne betænkeligheder i den grad vundet overhånd, at det ikke bliver til den generelle bestemmelse. Jeg har med interesse læst fremsættelsestalen. I anden spalte aner jeg lige frem en sjælekamp for ministerens vedkommende i overvejelserne om, hvorvidt vi skal have en generel bestemmelse eller ej, hvor det altså til sidst munder ud i, at det skal vi nok alligevel — måske — ikke, for det bliver jo stadig væk ved spørgsmålstegnet. Ministeren siger:

„Det er imidlertid klart, at spørgsmålet om en generel straffebestemmelse må indgå som et væsentligt led i de kommende måneders drøftelse af forslaget her i folketinget.“

Så det er altså stadig væk ikke afgjort. Det er stadig væk ikke ogen endelig stillingtagen. Jeg skal ikke spotte ministeren for dette standpunkt, for jeg har nøjagtig de samme betænkeligheder. Jeg var vist i fjor under forespørgselsdebatten lige så overbevist om, at vi måtte kunne udforme en generel bestemmelse. Også jeg var opildnet af det incitament, som professor von Eybens artikel gav. Nu i år efter at have læst straffelovrådets betænkning og mange andre indvendinger er jeg altså også blevet grebet af de gustne overlæg og de nøgterke betænkeligheder og ved ikke rigtig, om jeg tør foreslå, at vi skal have den generelle bestemmelse. Jeg har det som ministeren. Tør vi gå imod alle disse sagkyndige, de kloge folk, der sidder i straffelovrådet, og udforme en bestemmelse som den § C, som straffelovrådet selv tegner en skitse til og derefter tager afstand fra?

Den drøftelse må gå videre. Den er ikke færdig med, at straffelovrådet har afgivet sin betænkning. Den er ikke færdig med, at vi tager stilling i dag her ved første behandling. Den må gå videre på grundlag af de høringssvar, som ministeriet har indhentet, på grundlag af de forskellige tilkendegivel-

[Gudms.]

ser, som vi vil få fra den juridiske sagkundskab i de næste uger, og den må gå videre i retsudvalget, inden vi når frem til en endelig afgørelse her i folketinget. Jeg er ikke så kategorisk som hr. Ole Espersen, der ikke er i tvivl om resultatet. Jeg er i tvivl om resultatet, og derfor må debatten om den generelle bestemmelse gå videre.

Men jeg må også sige, at mine betænkeligheder går ikke blot på den generelle bestemmelse, på § C. Den går også på de tre bestemmelser, ministeren har valgt at medtage, nemlig de bestemmelser, der placeres henne i straffelovens 29. kapitel, § 300 a, § 300 b og § 300 c, om uagtsomhed ved bedrageri, uagtsomhed ved åger og uagtsomhed ved erhvervelse af fordringer, der stammer fra bedrageri eller åger. Disse bestemmelser ligger jo ude ved eller måske i virkeligheden over kanten af det, vi hidtil har fundet det rigtigt at kriminalisere. Derfor mener jeg heller ikke, at der kan blive tale om en endelig stillingtagen til disse bestemmelser. Også her må debatten gå videre i de kommende uger og måneder.

Det eneste sted, hvor jeg slet ikke har tvivl, er med hensyn til ågerbestemmelsen i straffelovens § 282. Jeg tror, det er en god modernisering, som man har valgt med den nye udformning af bestemmelsen. Den er bedre end den gamle, derved at den er moderne. Den gamle var jo støvet, i sin formulering lidt antikveret, men sådan set dækkende nok. Det, der var fejlen ved den gamle ågerbestemmelse, var, at domstolene i praksis ikke ville benytte den, og jeg tror, den bedste måde at tilkendegive over for danske domstole på, at folketinget ønsker, at ågerbestemmelsen skal benyttes, er at omformulere den og omformulere den på den måde, som er foreslået i ministerens lovforslag.

Derudover er der en række detailbestemmelser inden for forskellige civilretlige områder, aftalelov, tinglysningslov, konkurslov, retsplejelov og tvangsakkordlov. Der er store ting, og der er meget små ting imellem. Hr. Karlskov Jensen var inde på nogle overvejelser i forbindelse med tinglysningsloven. Jeg vil gerne fortsætte denne diskussion.

Hr. Karlskov Jensen var også inde på det, som ministeren nævner i fremsættelses-

talen, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt vi skal indføre den i advokatkrede kendte — i hvert fald fra Jylland kendte — a meta-regel. Ministeren kender den fra sin egen praksis i Ålborg. Jeg synes, det ville være godt, idet man ville varetage begge parter interesser i en ejendomshandel, hvis denne regel blev gennemført, men det fører jo videre til spørgsmålet om advokattvang, og i så henseende er vi betænkelige. Men også denne drøftelse må gå videre i de kommende uger og måneder.

Der er et par spørgsmål, jeg savner stillingtagen til. Jeg nævnte under forespørgselsdebatten i fjor, om vi dog ikke skulle gennemføre den lille bestemmelse, som var et resultat af ågerbetænkningen fra 1971, om oplysningspligt i det øjeblik, man fik folk til at undersøge et pantebrev, sådan at man på den måde blev klar over den virkelige rente. Jeg savner også en stillingtagen med hensyn til noget, som jeg nævnte under debatten i fjor, nemlig disse serviceabonnementer, hvor folk, for at sige det populært, mange gange bliver snøret ved en servicekontrakt. Også denne drøftelse ser jeg gerne fortsat i de kommende uger og måneder.

Må jeg til slut sige, at der er noget rent proceduremæssigt med hensyn til dette lovforslag, som gør, at jeg tror, vi straks må konstatere: det får vi ikke færdigt i år. Ministeren beder om, at vi får dette forslag færdigbehandlet så vidt muligt inden sommerferien. Intentionen er god, men det er i praksis umuligt. Udtalelsen fra straffelovrådet er afgivet den 14. januar. Ministeren har fremsat forslaget den 5. april, og dette tidsforløb skal jeg ikke på nogen måde kritisere. Man måtte spørge både her og dér og alle vegne i mellemtiden, så det er helt i orden. Men så er der åbenbart sket noget med hensyn til berømmelsen af forslaget her i tinget, således at vi først nu får det til første behandling den 16. maj. Det er lovlig sent. Når vi må konstatere, at vi skal hjemsendes den 14. juni, kan vi med det samme slå fast, at det er ikke muligt at gennemføre en forsvarlig behandling, således at dette lovforslag kan foreligge vedtaget inden sommerferien.

Vi går nu i retsudvalget i gang med det. Vi må drøfte det videre i sommer, og hen på efteråret håber jeg så vi på alle de mange tvivls punkter, der forefindes inden for dette

[Gudme.]

lovforslag, kan nå til en sådan afklaring, at vi kan komme frem til en vedtagelse.

Hagen Hagensen (KF):

Der skal ikke være tvivl om, og lad det være sagt straks, at det, der hører ind under bagmandsværk, vil det konservative folkeparti være med til at imødegå med alle mulige former for rimelige midler. Gårdafklædere, ejendomsllagtere, bolighajer og andet af nutidens skarnsfolk — for det er det jo — skal vide, at de skal ikke finde nogen form for beskyttelse, hverken i form af huller i lovgivningen eller på anden måde, i det omfang det er gør ligt at komme dem til livs.

Naturligvis skal sociale hensyn tilgodeses, og god forretningskik bør naturligvis lægges til grund i den daglige omgang mennesker imellem og i det hele taget, hvor aftaler indgås.

Men der må finde en afvejning af bestemmelserne sted, resulterende i bestemmelser, der kan hindre bagmandsværk, uden at det på nogen måde hindrer den almindelige omsætning. Det princip, vi har om aftalefriheden, bør ikke begrænses mere, end det er nødvendigt for at hindre udskejelser og klart urimelige forhold. Jeg vil gerne sige dette på denne måde, fordi jeg mener, at man bør være varsom med generelle bestemmelser og bestemmelser om efterfølgende forhold, for den sags skyld også om uagtsomme forhold, både strafferetligt og civilretligt.

Der er jo i justitsministerens forslag indeholdt både strafferetlige og civilretlige sanktioner, kan man sige, over for bagmandsværk, og jeg vil da gerne først om de strafferetlige sige, at jeg er helt enig i den skærpe og udvidelse af ågerbestemmelsen, der foreslås, hvorimod jeg har betænkelighed ved de regler om efterfølgende forhold og også om uagtsomme forhold, som allerede er nævnt af hr. Gudme.

Om de generelle bestemmelser vil jeg gerne i øvrigt have lov til at sige, at jeg er helt enig, når straffelovrådet på side 38 i sin udredning siger:

„Vil man fastholde den retsstatsidé, som går ud på at sikre borgeren et særligt værn mod indgreb i form af straf, må man også opfylde visse mindstekrav med hensyn til beskrivelsen af de forhold, som skal kunne

straffes. Hvis man ikke affatter loven med en vis grad af klarhed og præcision, vil loven ikke opfylde det formål at oplyse borgeren om, på hvilke områder og under hvilke nærmere omstændigheder han er undergivet en strafisiko ved at handle eller undlade.“

Jeg er derfor enig med straffelovrådet, når det fraråder en generel straffebestemmelse, og jeg er også noget betænkelig ved det, når det siges i materialet, at praksis på grundlag af bestemmelser i markedsføringsloven, herunder forbrugerombudsmandens virksomhed, i nogen grad skulle kunne danne grundlag for anklagemyndighedens stillingtagen til visse forhold. Jeg synes, man må kigge nærmere på disse ting.

Jeg tror, der allerede i gældende lovgivning er en lang række bestemmelser, som man kunne gøre brug af, hvor det blot mangler på effektiviteten i efterforskning, tiltalerejsning, og hvad dertil hører. Jeg tror, vi trænger til en større og bedre indsats på disse områder. Der er sket noget ved koordinationsnævnets nedsættelse, men jeg må mene, at der må være en bredere mulighed for kontakt med andre myndigheder. Det drejer sig ikke blot om skattelignende myndigheder og toldvæsen; der kan også være tale om, at man bringer andre ind i billedet.

Jeg tror, man kan sige, at i mange tilfælde er det, som myndighederne beskæftiger sig med, de små ting, hvor de egentlig skulle beskæftige sig med de store. Der kom engang et brev i en skattesag til os i et skatteråd, hvor der var skrevet: „Hvi jager I hundestejler i strandkanten, når havet er fuldt af hvaler?“ Det er netop problemet, om man ikke i nogen grad skulle jage hvalerne og lade hundestejlerne være i fred. Jeg tror, der er lidt om det, som blev nævnt før her i dag om de simple tyveknegte, som man straffer med ubetingede korttidsstraffe — til liden gavn, tror jeg — hvorimod man i stedet for virkelig burde efterforske og sørge for at klapse bagmændene af, dem, der muligvis er årsag til, at vi har de andre. Jeg tror, der er noget om dette, og vi vil i hvert fald være at finde, når vi skal drøfte disse ting igennem.

Må jeg om aftalelovens bestemmelser sige, at det forslag, der er til en almindelig generalklausul i § 36, vil jeg meget gerne drøfte nærmere, for jeg tror, der er noget, vi skal passe på med en sådan generalklausul, idet ændring af den almindelige retsopfattelse

[Hagen Hagensen.]

med hensyn til grænserne for aftalefrihed fra tid til anden kan finde sted. Jeg er også bange for, at den medtager senere indtrufne omstændigheder. Jeg tror, der må være en eller anden grænse for, hvornår man kan sige at virkningerne af en aftales indgåelse er bragt til ophør.

Også spørgsmålet om, at man mener, denne bestemmelse skal kunne bruges på baggrund af, hvad forbrugerombudsmanden kommer frem til, må vi virkelig kigge nærmere på. Der er grund til at sammenholde bestemmelser i markedsføringslovsforslaget med det foreliggende forslag.

Ganske kort om bestemmelserne, der er foreslået ændret eller tilføjet i tinglysningsloven, skal jeg sige, at jeg synes, det kan være rimeligt, om man lader dommeren undersøge en eventuel ugyldighed. Jeg tror nok, det er en lidt vanskelig opgave at gøre det. Hvad rykningsklauusler angår, kan der være særdeles god grund til, at der skal gøres noget her. Men samtidig må jeg sige, at jeg tror, der stadig væk må være tillid til, at det er tingbogen og ikke dommerkontorets brevbog, der er den afgørende. Det er betænkeligt for mig af hensyn til gyldighedsvirkningen, om man vil lade den være afhængig af den af dommerkontoret førte brevbog. Det må man vist kigge nærmere på.

Der foreslås ændrede bestemmelser i konkursloven og i retsplejloven, bestemmelser, som vi jo kommer til at drøfte nærmere i udvalget. Jeg kan på forhånd sige, at jeg stort set deler alle de forslag, der er nævnt; og også andre forhold, som justitsministeren alt ved fremsættelsen har peget på, kan komme ind i overvejelserne. Jeg vil f. eks. finde, at det er en god ting, om man drøfter regler om advokatbistand og a meta-regel. Jeg er ganske enig med hr. Gudme i, at det ikke må blive til advokattvang. Men der er også en række andre forhold, der er blevet nævnt. Der har været nævnt checkmisbrug. Jeg vil gerne føje til: der forekommer også blandt pengeudlånere et vanvittigt misbrug af veksler og frivillige forlig og alt, hvad dertil hører. Kan man prøve på at finde frem til noget, der kunne modvirke dette, så tror jeg, det ville være et gode. Men det gælder for mig at se om at udnytte de forhåndenværende ressourcer i rigtig samvirke, det

vil sige, at man egentlig skal bruge allerede gældende bestemmelser til at søge gennemført sager, som med rimelighed bør rejses.

Justitsministerens oplæg og bemærkninger modtages af mit parti med tilfredshed, nemlig som oplæg til nøje og grundig overvejelse. Vi er rede til at gå ind i det virke med henblik på at ramme bagmændene og forsøge at gøre det på en effektiv måde.

Poul Boeg (CD):

Jeg var ikke klar over, at taletiden i denne sag var udvidet til 10 minutter, og jeg har ikke forberedt mig ud fra denne forudsætning, men jeg er sikker på, at jeg får både formandens og det høje tings tilgivelse, hvis jeg ikke benytter denne taletid fuldt ud.

Et par ordførere, venstres og de radikales ordførere, har jo før mig gjort et par bemærkninger om det indlæg, som vi hørte fra fremskridtspatiets side, og det kan jeg heller ikke lade være med. Det var jo et noget aggressivt indlæg, vi her hørte. Centrum-demokraterne var i går kommet til den opfattelse, at fremskridtspartiet var blevet et mere sobert og nøgtern parti, så vi er noget skuffede over i dag at stå med dette som en bristet illusion. Af en eller anden grund kom hr. Lindholts indlæg til at minde mig om noget, som en af mine chefer engang lærte mig, nemlig at en vred man har altid uret.

Med hensyn til det foreliggende forslag er det jo, som det også fremgår af tidligere indlæg, et både meget omfattende og indholdsmæssigt meget vigtigt forslag, vi står over for, faktisk en række af sammenhængende forslag. Vi har med tilfredshed noteret en række ting i justitsministerens fremsættelsestale, herunder bl. a. en udtalelse om, at man i denne sammenhæng, også hvis det måtte dreje sig om senere kommende omgørelsesformer, ikke vil sky nogen anstrengelse for at bekæmpe uvæsen af denne art.

Det er jo en sag med en stor forhistorie, med mange røde, blå, gule og andre farver rapporter bag. Vi er for vort vedkommende af den opfattelse, at der er en endog særdeles god og fyldig dokumentation, som vi i modsætning til fremskridtspartiet finder helt tilfredsstillende. Som et af de nye partier i tinget, der altså ikke har deltaget i den redegørelsesdebat, som man havde i maj 1973 om disse spørgsmål, vil vi gerne tilken-

[Poul Boeg.]

degive, at vi helt kan slutte os til den enighed, der dér blev udtrykt, om, at der på dette punkt er behov for en øget indsats fra samfundets side.

Det er klart, at så stort et lovkompleks som det, der her er tale om, vil give anledning til mange detailspørgsmål. Vi må jo i vid udstrækning nøjes med at se på dem i udvalget, men jeg vil gerne gøre nogen bemærkninger om et par af de mere centrale spørgsmål, som også andre ordførere har været inde på.

Et af de vigtigste er nok dette, om vi i straffeloven skal finde frem til en eller anden form for en generel straffebestemmelse. Her var eksempelvis socialdemokratiet kommet til den opfattelse, at man absolut burde have en sådan generel bestemmelse. Vi er enige i, at der er særdeles meget, der taler til støtte for det, men vi er dog i vor stilling til disse problemer ikke kommet længere, end at vi kan sige, at vi ligger helt på linje med det, som er blevet udtrykt dels af justitsministeren, dels af hr. Gudme — kan jeg sige med hr. Gudmes eget udtryk — på ypperlig måde i hans indlæg, da han talte om sjælekamp og tvivl og gav en redegørelse for de modstående hensyn, som kunne tale for noget andet. Det kan vi helt igennem tilslutte os. Som der også står i fremsættelses-talen, er det klart, at netop denne problemstilling må indtage en central plads i overvejelserne.

Et andet konkret spørgsmål, som man har været noget inde på, er det forhold, at man her også vil gøre grov uagtsomhed strafbar. Det er jo helt rigtigt, som det er blevet sagt f. eks. fra fremskridtspartiets side, at det ikke er i overensstemmelse med det almindelige strafferetlige princip; men man må her nok være opmærksom på, at når man alligevel går så vidt, så skyldes det — i hvert fald som vi forstår det — vel først og fremmest berettigede retstekniske, eller jeg skulle måske snarere sige bevistekniske hensyn. Altså dette, at det navnlig i disse meget komplicerede situationer, hvor der er en række mellemlid mellem ofret og den, som man ønsker at ramme, kan være særdeles vanskeligt at føre et bevis for et forsæt, men alligevel er der særdeles meget, der tyder på det. Man kan vel her som en parallel henvise til, at man jo ud fra tilsvarende

betrægtninger også er gået så vidt som at gøre skattesvig strafbart, hvor der er tale om grov uagtsomhed.

Dernæst den også af flere omtalte klausul, som man vil indføre som en ændring i aftalelovens § 36. Også vi er noget betænkelige ved den ret vidtgående karakter, den har fået. Vi mener specielt, således som vi allerede i et forberedende møde i retsvalget har været inde på, at der må ses ganske særligt på forholdet mellem denne § 36 og så det lovforslag om markedsføring, som nu er til behandling i tinget. Det er vor fornemmelse, at der her er en problemstilling, som man ikke har været tilstrækkelig opmærksom på, og jeg kan som muligt frembydende interesse, som det jo hedder i ministerial-sproget, give ministeren den oplysning, som jeg fik fra en af mine medarbejdere i dag på retsvidenskabeligt institut, at der for ganske nylig til Juristen er indleveret, og jeg forstår af Juristens redaktør antaget, en artikel, der netop behandler dette spørgsmål om samspillet mellem den foreslåede formulering af § 36 og markedsføringsloven.

Til slut vil jeg blot gerne gøre et par bemærkninger om det proceduremæssige, om tidsfaktoren. Som hr. Gudme nævnte, er forslaget desværre, navnlig i betragtning af dets omfang, kommet sent frem. Ministeren skriver i sin fremsættelse: „Jeg beder om forståelse for, at det ikke har været praktisk muligt at udarbejde lovforslaget, således at det har kunnet fremsættes før.“

På centrum-demokraternes vegne vil jeg gerne sige, at vi ubetinget har denne forståelse, og det bidrager måske lidt til denne forståelse, at jeg selv tidligere i mange år har arbejdet med sådanne spørgsmål i ministeriet; det er klart, at selv om det ikke altid forstås af udenforstående, kan det ikke undgås, at sådanne store sager og komplekser nødvendigvis må tage deres tid.

Derfor er vi for vort vedkommende helt indstillet på at søge at opveje dette ved nu at sætte mest muligt pres på, og selv om det er muligt, at det fra min side er ønsketænkning og urealistisk, vil jeg dog godt have lov til at sige, at jeg var lidt skuffet over, at hr. Gudme som formand for retsvalget var af den opfattelse, at vi ikke kunne nå det. Jeg mener da i hvert fald, at vi bør gøre mest muligt for at nå det, og jeg kan, når hr. Gudme siger, det er umuligt, ikke lade være

[Poul Bøeg.]

med at komme til at tænke på, at Churchill engang sagde, at det umulige tager blot lidt mere tid, og at Kumbel har sagt, at tid er ikke noget, man har, men noget, man tager; disse sentenser vil i hvert fald danne udgangspunkt for vor holdning til dette problem med tidsfaktoren.

Den tanke slog mig, da jeg nu hørte dette lidt beklagelige perspektiv — og jeg er da helt sikker på, at også hr. Gudme kun med beklagelse oprullede dette perspektiv — om det måske kunne være en udvej, hvis man når til det resultat, at man ikke kan komme igennem med det hele, at man så i hvert fald kunne få noget af det igennem, altså f. eks. begynde med straffelovbestemmelserne. Det er muligt, at der er en sådan indre sammenhæng, at det bør tages under ét, det er blot en løs, inspireret tanke, som jeg ikke nærmere selv har overvejet, men det kan vi måske se på i udvalget. Men som sagt, jeg synes, vi bør sætte mest muligt pres på i så vigtig en sag som denne.

Poul Dam (SF):

Det er væsentligt for al juridisk lovgivning, at den skal tjene livet, at den skal bidrage til at løse de problemer, der findes i den faktiske tilværelse, og ikke mindst at den skal bidrage til at gøre denne tilværelse enklere og mere forståelig også for almindelige mennesker. Det er klart, at den juridiske sagkundskab og særlig juridisk sagkyndige vil være interesseret i mange væsentlige detaljer. Den almindelige borger har svært ved at følge med i mange af disse diskussioner, men ser derimod resultaterne af alt for megen snak, nemlig at der ikke bliver udrettet noget, og at den retssikkerhed, som den almindelige borger tilstræber, har svært ved at blive gennemført.

Det forslag, der her behandles, er jo noget, der er forberedt igennem længere tid, og vi har haft lejlighed til at drøfte sagerne her i folketinget ved tidligere lejlighed mere alment. Det drejer sig kort sagt om, hvordan man skal kunne bekæmpe ulvene i vort økonomiske liv. Nu ved jeg godt, at der kommer et tidspunkt, hvor ulve skal fredes, når der er meget få af dem, og så har ulve bedst af at blive sat bag bur, således som man ser i Zoologisk Have, hvor de kan vokse sig store og stærke og blive fodret

under passende omsorg og passende viden om det.

Det er derimod en meget dårlig idé at lade ulvene strejfe frit omkring i samfundet, sådan som de ubestrideligt gør det i øjeblikket. Vi har et ganske stort, gråt område mellem det af alle accepterede og det strafbare, noget, som måske er fundet strafværdigt, men ikke er fundet straffbart, men som alle er enige i er uheldigt og ulykkeligt, og det er dette grå område, som vi igennem lovgivningen må prøve at gøre mindre og mindre. Jeg tror nok, man må gøre sig klart, at det her drejer sig om folk, der er så snedige og så dygtige, at det, vi kan gøre os håb om, er en begrænsning af det grå område, ikke en fuldstændig fjernelse af det.

Men at det er nødvendigt at indskrænke det, har vi hørt fra så at sige alle ordførere at de er enige i, og så må vi da håbe, at der kommer noget ud af det hele. Det, vi meget lidt har snkket om, og det er svært af bevismæssige grunde, er, om dette grå område har nogen udløbere ind i det sorte område, i det kriminelle miljø. Visse ting tyder på det, men det er ifølge sagens natur meget svært at bevise.

Derimod er det meget enkelt at bevise, at dette grå områdes eksistens muliggøres gennem den økonomiske lovgivning, vi i almindelighed har her i landet, og måske navnlig mangelen på en økonomisk lovgivning. Vi ved, at der findes betydelige mængder af sorte penge i samfundet, som vel lader sig anvende til mere eller mindre lyssky forretninger, og som det måtte være muligt gennem en mere effektiv skattelovgivning og gennem indgreb på forskellig måde over for de sorte penge — man har talt nogle gange om en pengeombytning o. lign. — at få skåret ned på.

I det materiale, vi har fået i tidens løb, er der skildret mange interessante lyssky metoder. Der er også skildret nogle sammenhænge, hvor der ganske åbenbart er et samvirke mellem en række personer, som hver for sig ikke har gjort sig skyldig i handlinger, der isoleret betragtet er strafbare, men som har haft en ganske klar virkning, nemlig at der igennem dette forløb er sket et formuetab for nogle mennesker, ofte formuetab for mennesker, der har haft særlig svært ved at bære det, små folk, som har svært ved at overskue, hvad det er for øko-

[Poul Dam.]

nomiske transaktioner, de bliver ofre for, og som mister deres surt sammenspændte midler, deres lille faste ejendom, deres små sparepenge eller andet lignende. Det har været dybt ulykkeligt for de pågældende. De føler sig med rette svigtet af et samfund, der ikke har kunnet give dem deres ret. De føler sig måske ramt af skæbnen og kan så fromt finde sig i, hvordan det er gået dem, men det er klart, at alt dette er med til at nedbryde borgernes tillid til retsvæsenet.

Alt for mange mennesker i dette samfund føler, at retsvæsenet ikke er til for dem, men kun er til for at beskytte de store, de stærke, de rige og de kloge. Det er grupper, som man hører forholdsvis lidt til. Det er de små i samfundet, de føler sig ramt, presset, knuget, og det er dem, som lovgivningen først og fremmest burde tage hensyn til.

Men det kniber jo, det kniber i et kapitalistisk samfund med at trække grænsen imellem, hvad der er hæderlig handel, og hvad der er alt for gode forretninger. At lave gode forretninger er jo noget, der i et kapitalistisk samfund anses for at være hæder værdigt og pris værdigt, men på et eller andet tidspunkt bliver de gode forretninger lyssky, på et eller andet tidspunkt er den gode tro hos den, der gør den gode forretning, noget meget tvivlsomt, og da er det nødvendigt at få en klarere retstanke ind i samfundsbetragtningerne.

Vi har før hørt om, at man ud fra retssynspunkter måtte være meget bekymret over en række af de nydannelser, der er tale om her, dels dem, der er foreslået, dels dem, man har talt om, men som ministeren ikke har povet at foreslå. Der skal have et retssamfund, og at retsreglerne skal være klarere, men en gang imellem skal vi måske tage mere hensyn til ofrene end til de sigtede. Det er et godt og smukt retsprincip, at man ikke dømmer de sigtede, før de virkelig bevisligt kan dømmes, men ofrene har lidt, de lider, dem er der ikke nogen der tager sig virkelig af i en sådan situation.

De gældende bestemmelser kan utvivlsomt benyttes bedre, end de bliver, men jeg tror alligevel, det væsentlige er, at vi prøver at sætte de juridiske bekymringer en smule til side og ser på, om vi kan skabe en generalklausul, om vi kan skabe en almen regel,

som rammer hele dette lyssky område. Det er klart, at der er komplikationer ved det, der er bekymring over, hvordan den anvendes, og her må man jo så prøve, om man kan have tilstrækkelig tillid til domstolene, til, at de vil kunne anvende en generalklausul på en fornuftig måde.

Man kunne også i den sammenhæng tænke på, om man kunne udbygge det, der er foreslået til straffelovens § 300 a-300 c om et ulovligt samvirke i en større udstrækning. Jeg har i anden sammenhæng været inde på de engelske tanker om conspiracy, og jeg er klar over, at adskillige danske jurister er uhyre bekymret ved det, og jeg forstår bekymringerne. På den anden side: jeg er stadig interesseret i ofrene, de ofre, som virkelig lider under dette samvirke, og som man må håbe kan blive beskyttet i en vis udstrækning gennem de foreslåede § 300 a-300 c.

Man har indført grov uagtsomhed her, og en tidligere ordfører har nævnt, at der var visse bekymringer ved det, og det er klart, det er der. På den anden side synes jeg, at man, ikke mindst fra de partiers side, der ønsker at opretholde det kapitalistiske samfund, må være enig i, at vil man handle økonomisk i dette samfund, må man gøre det ud fra en meget kraftig moralsk bevidsthed. Det vil sige, at der er grund til at kræve en meget stor agtpågivenhed, at grov uagtsomhed i virkeligheden er noget af det alvorligste, man kan anklage folk for, der handler økonomisk i det samfund, vi har.

Jeg skal til sidst sige noget om spørgsmålet om denne lovgivnings færdiggørelse. Vi har nu haft dette lovforslag liggende i folketinget i 5-6 uger. Jeg er ked af, at det har taget så lang tid. Det har været sat på den foreløbige dagsorden nogle gange og er blevet udskudt, fordi forskellige ordførere bad om at få det udskudt. Jeg er meget ked af det, fordi jeg mener, at man, da vi begyndte at arbejde med disse sager sidste år, forventede, at vi kunne blive færdige i denne samling, og jeg må sige, at jeg er enig med hr. Poul Boeg i, at hvis vi anstrenger os i retsvalget, må det være muligt at blive færdig i løbet af de 4 uger, vi har tilbage. Det kræver, at retsvalget arbejder meget grundigt, det kræver, at ministeriet får en ualmindelig hård belastning med at besvare spørgsmål fra udvalget meget kvikt. Men det gør mini-

[Poul Dam.]

steriet sikkert gerne, for det er vigtigt, at denne sag bliver klaret så langt, som det overhovedet er muligt.

Braeher (KrF):

Dette lovforslag om ændring af en samling love om bekæmpelse af skadelig økonomisk virksomhed m. v. er der i høj grad brug for. Mange mennesker er kommet i store økonomiske vanskeligheder på grund af lån optaget uden for det organiserede kapitalmarked, og mange samvittighedsløse mennesker har gennem lokkende annoncer, tilbud fra såkaldte finansieringsselskaber, bragt ulykker over tillidsfulde låntagere, som er kommet ud for en øjeblikkelig økonomisk nødsituation. I andre tilfælde står velsituerede bagmænd bag mere eller mindre lyssky foretagender, som på forskellig måde lokker penge ud af folk, der ingen virkelig valuta får for pengene. Man kan tænke på de mange pornobutikker og massageklinikker, der ofte er camouflerede bordeller, hvor mennesker nedvurderes eller lader sig nedvurdere, men betaler klækkeligt for det til fordel for bagmænd, der i luksurvillaer nyder livet på den lille mands bekostning. Man kan tænke på misbrug af ejendoms køb eller af aktieselskaber. Sådanne mennesker kender smuthullerne i loven, og dem er der en del af. Eller de går ud fra, at myndighederne ikke er så vågne, at de skrider ind over for mere eller mindre åbenlyse lovovertrædelser.

Vi ser det foreliggende lovforslag som et forsøg på at stoppe nogle af disse huller, så den økonomiske kriminalitet kan standses og de ansvarlige stoppes i deres menneskefjendske udøvelse. Forslaget er særdeles vel forberedt både gennem eksperters undersøgelser og gennem udtalelser fra en lang række myndigheder. Endvidere er der allerede fra administrationens side sat mere mandskab ind på at komme bagmændene til livs, og det er jo kun en god ting.

Nu er vi ikke i kristeligt folkeparti i den situation, at vi har juridisk ekspertise i selve gruppen, vi har ikke en advokat at sætte som ordfører i sagen her i folkettinget, og vi har heller ikke nogen erfaring fra de tidligere behandlinger af lignende forslag. Men med den lille smule sunde fornuft, vi har, vil vi gerne gå i gang med arbejdet i udvalget

og gøre det positivt, og vi tilkendegiver vor vilje til en velvillig behandling.

Hanne Reintoft (DKP):

Dette lovforslag får jo en særlig interesse i en tid, hvor man begynder at indgå store politiske forlig med folk, der i betænkelig grad står nær den danske bagmandsverden. Det havde måske i denne forbindelse været særlig korrekt, at folketingets medlemmer havde fået bagmandsrapporten udleveret, og i al almindelighed ville det have været korrekt at placere statsadvokat Grell i straffelovrådet.

Når disse indvendinger gøres, må de ses i sammenhæng med forslagets øvrige forsøg på at legalisere økonomisk virksomhed, som er klart samfundsmæssigt uacceptable. I princippet hviler de danske kontraktlige regler på den grundsætning, der blev udformet som forsvar for hele vores samfundssystem allerede i dets barndom, den grundsætning hedder, at den, som varetager sine egne økonomiske interesser, automatisk også varetager samfundets. På grundlag heraf har vi næsten uindskrænket haft fri aftaleret i kapitalismens tid. I indeværende århundrede har man fortrinsvis af sociale grunde foretaget indskrænkninger i den frie aftaleret, nemlig ved de bestemmelser i aftalelov og straffelov, som er citeret i det forelagte materiale. Men selv efter disse modifikationer har man opretholdt den teoretiske grundbetragtning, at indgåelse af formueretlige aftaler er et forhold, som principielt udelukkende angår aftaleparterne og ikke har krav på at blive anskuet ud fra samfundsmæssige hensyn.

Efterhånden som den økonomiske aktivitet i samfundet gradvis har bevæget sig bort fra den oprindelige form for kapitalistisk udbytning, der er karakteriseret ved, at merværdien i hovedsagen regnes for anvendt som produktionsfremmende kapitalinvestering, og så til nu, hvor den økonomiske aktivitet går over mod den parasitære udbytning, der tjener udbytterens eget formål uden samtidig at tage noget sigte på samfundsmæssige interesser, har aftalefriheden vist sin manglende evne til at fungere i overensstemmelse med sit oprindelige formål.

På denne baggrund må det vurderes som

[Hanne Reintoft.]

en rigtig tanke, statsadvokat Grell har været inde på med sit forslag om, at der gennemføres lovbestemmelser, som rammer ekstraordinære transaktioner, som samfundsmæssigt må vurderes som uacceptable. Det skal ske således, at ansvar skal kunne gøres gældende mod alle i transaktionerne implicerede, såfremt det kan godtgøres, at de herigennem har forfulgt egne økonomiske interesser med tilsidesættelse af rimelige samfundsmæssige, herunder sociale, hensyn.

Det kan nemlig udmærket tænkes, at parterne i en aftale enes om en transaktion, der indebærer gevinst for dem begge, men samtidig strider mod almenvellet. Den slags transaktioner rammes overhovedet ikke af de foreslåede lovændringer, idet lovforslaget kun sigter på de tilfælde, hvor der foreligger en eller anden form for økonomisk misbrug begået af den ene aftalepart over for den anden.

Forslaget omfatter end ikke den centrale bestemmelse om bedrageri i straffelovens § 279. Næsten al praktisk forretningsvirksomhed i dag omfattes jo af definitionen af bedrageri i denne paragraf, og det er en omstændighed, der har voldt hovedbrud såvel hos juridiske litterater — jeg skulle måske her især henviser til professor Hurwitz — som i anklagemyndighedens indre gemakker og i retssalene.

Grænsen mellem det tilladelige forretningsliv og det straffbare bedrageri er flydende. Man klarer sig med flokklær om, at straffbart bedrageri kun foreligger, når en handling, der er omfattet af bedrageridefinitionen, er i strid med den i samfundet til enhver tid gældende almindelige redelighedsnorm. Når det straffbare bedrageris grænser ikke drages på en helt anden skarp og håndfast måde end nu, og når en generel bagmandsbestemmelse ikke ønskes formuleret og gennemført ved lov, har det foreliggende forslag kun en meget beskeden betydning.

Der foreslås enkelte uvæsentlige ændringer af retsplejeloven, men desværre ingen af § 723. Denne bestemmelse knæsetter i

dansk ret opportunitetsprincippet med hensyn til tiltalerejsning eller tiltaleundladelse. Lovordene her er i virkeligheden den formaliserede korrupsions indpas i dansk strafferechtspleje. Indholdet er jo netop det, at hvis det passer statsadvokat, rigsadvokat eller i sidste instans justitsministeren at skønne, at en sag ikke kan gennemføres til domfældelse, så frifindes manden, ikke af retten, ikke under offentlig kontrol, men vilkårligt bag anklagemyndighedens hermtisk lukkede døre, frifindes med statsadvokatens underskrift på en resolution om tiltaleundladelse. Det kan ske efter hans skøn, efter hans for-godtbefindende, og dermed er den sag sluttet, og som sagt, i vores politiske tider er denne bemyndigelse til ministeren også diskutabel.

Vi hæger med omhu herhjemme om den overklassenyttige folkelige illusion, at vores straffesager afgøres i retten. Det er jo ikke tilfældet, de afgøres i virkeligheden langt mere af stats- og rigsadvokat bag lukkede døre og i største hemmelighed — vores gamle værnemagersager var vist et tydeligt eksempel.

Det er en af vores retsplejes grundskavanker, at den mest vidtstrakte frifindelsesmyndighed er tillagt et i dulghed virkende administrativt organ. Ønsker rigsadvokaten, at en person af de store i landet — og det er jo aktuelt — skal undgå strafforfølgning, kan det ordnes med et pennestrøg, og i udøvelsen af denne uhyre magt kan han tage alle mulige økonomiske og politiske hensyn, og det bliver gjort.

Bagmandsrapporten er det første angreb på det korrupsionsbegunstigende princip i retsplejelovens § 723. Vi finder det hensigtsmæssigt, at der er oprettet en statsadvokatur for særlig økonomisk kriminalitet, og vi finder det hensigtsmæssigt, at der er knyttet en efterforskningsgruppe til den. Vi ved bare, at den økonomiske kriminalitet er et så enorm stort arbejdsområde, at det ikke kan løses med en statsadvokat og hans nuværende mandskab. Som eksempel kan jeg nævne straffelovens § 7, der jo burde

[Hanne Reintoft.]

ændres, så forbrydelser, der f. eks. begås af danskere i u-landene mod den stedlige befolkning, kunne inddrages under dansk strafforfølgning. Så kunne man rejse sag mod den ansvarlige ledelse af ØK for umenneskelig udbytning af afrikanerne, men så meget er det nok ikke realistisk muligt at få gennemført med de rådende magtforhold.

Hele postyret om bagmandskriminaliteten har udkrystalliseret sig i et forslag til ændring af ågerbestemmelserne i § 282 og i 3 specialbestemmelser knyttet til straffelovens § 300.

Endvidere får aftalelovens § 31 en lille ansigtsløftning, og § 36 simplificeres lidt.

Der foreslås endvidere nogle ændringer af tinglysningsloven, der lægger nogle kontrolfunktioner på de stakkels tinglysningsdomeres skuldre, som vi alle ved de ikke har mulighed for at klare. Et skær af tragikomik hviler jo over forslaget udbygning af Advokatrådets disciplinærmyndighed efter retsplejelovens § 144. Rådet skal nu kunne idømme bøder op til 50.000 kr. mod 5.000 kr. Det har som bekendt aldrig været klogt at lade ræve vogte gæs, så det duer sikkert heller ikke. Hvad forslaget i øvrigt indeholder, er ikke mange ord værd.

Vi vil stille ændringsforslag til det foreliggende lovforslag, som vi som sagt betragter som en uhyre vigtig sag. Vi vil gøre det efter de retningslinjer, jeg har nævnt, men i den nuværende form kan vi ikke støtte forslaget; vi synes, det vil være med til at bedrage befolkningen, fordi man igen bilder den ind, som man har gjort det med nulmillionærer og andet, at nu vil man skride ind mod bagmandskriminaliteten, når man på sin vis letter adgangen for den — selv om jeg vil indrømme, at man kræver af bagmændene lidt mere raffinement, lidt større opfindsomhed. Men det har det jo heller aldrig skortet på hidtil.

Grønberg (DR):

Hovedsigtet med forslaget ændrede formulering af straffelovens bestemmelser om åger og anden økonomisk kriminalitet ser jeg med sympati på.

Jeg stiller mig dog tvivlende over for, om de paragraffer, der skal supplere ågerparagraffen, er hensigtsmæssige. Det må erkendes, at det er endog overordentlig vanskeligt

at præcisere, hvilke handlinger eller undladelser der bør belægges med straf.

Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet mener ikke, at lovforslaget giver øgede muligheder for at ramme bagmandsvirksomhed. Statsadvokatens vanskeligheder ved anvendelse af de nugældende regler er af bevismæssig og efterforskningsmæssig karakter, og disse vanskeligheder bliver næppe mindre, hvis lovforslaget gennemføres.

Den ændrede formulering af ågerparagraffen synes for tiden rimelig.

Inddragelse af groft uagtsomme handlinger eller undladelser i det strafbare område finder jeg principielt betænkelig.

Ændringen i aftalelovens § 31 om udnyttelse er nok rigtig, men jeg vil dog gerne drøfte formuleringen nærmere.

Den generelle bestemmelse i aftalelovens § 36 har jeg ikke større sympati for, specielt fordi der ved dens anvendelse skal tages hensyn til senere indtrufne omstændigheder. Formuleringen er for generel og vil utvivlsomt give anledning til en voldsom udvidelse af retssagernes antal, ligesom den vil bevirke en betydelig retsusikkerhed, når man ikke mere kan stole på, at en aftale er en aftale.

Forslaget om ændring af tinglysningsloven vil nok vække betydelig modstand blandt dommere og advokater, der skal anvende bestemmelserne i praksis. Specielt er jeg betænkelig ved § 27, 1. pkt. Den vil betyde, at handler ikke kan berigtiges i ugevis, fordi man ikke længere kan stole på et dokumentes gyldighed, før det er udleveret eller afsendt fra tinglysningskontoret; bestemmelsen vil virke særdels hæmmende for omstæningen af fast ejendom.

Til de foreslåede ændringer i konkursloven og retsplejeloven har jeg ingen bemærkninger for tiden.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg forstår i og for sig godt hr. Gudmes bekymringer: der er meget at bestille i retsudvalget for tiden, men der er noget, der er vigtigere end andet. Det er socialdemokratiets opfattelse, at når man tager i betragtning, at bagmandsrapporten snart er 3 år gammel, ville det være forkert, hvis vi ikke

[Ole Espersen.]

gjorde alt, hvad vi overhovedet kan, for at blive færdig i denne samling med det lovforslag, der er fremsat.

Justitsministeren anmoder om, at vi gør, hvad vi kan for at live færdige. Det vil vi, ligesom andre ordførere har givet udtryk for her, meget gerne medvirke til, og om nødvendigt må vi holde møder flere aftener i træk for at få disse lovændringer igennem. Jeg nævnte før, at folketinget bør markere sin stillingtagen over for den økonomiske bagmandsvirksomhed ganske klart. Det gøres, både når det drejer sig om selve indholdet af reglerne, men det gøres også ved at vise, at vi ønsker at få disse bestemmelser gennemført så hurtigt som overhovedet muligt. De er grundigt udarbejdet; for så vidt angår adskillige af dem, er det kun et spørgsmål om at sige ja eller nej. Derfor vil vi meget stærkt opfordre til, at retsudvalget prioriterer sagerne, således at vi bliver færdige i denne samling.

(Kort bemærkning).

Gudme (RV):

Jeg er da enig med hr. Ole Espersen i, at noget er vigtigere end andet, og at man derfor skal foretage en prioritering. Men hvis vi ser på det foreliggende lovforslag, indeholder det jo en større mængde af forskellige bestemmelser inden for forskellige retsområder, af hvilke i hvert fald nogle ikke kan være særlig vigtige.

Derfor mener jeg, at den rimelige prioritering ikke blot er blandt de sager, der ligger i retsudvalget, men inden for dette lovforslag. Der kan jeg for så vidt godt være enig med hr. Ole Espersen: lad os tage en drøftelse i udvalget, vi skal jo derop 5 minutter efter, at vi er færdige her i salen. Lad os samtidig få en drøftelse med ministeren og høre, hvilke af de bestemmelser, der står i det foreliggende lovforslag, vi skal tage frem forud for de andre og drøfte først, og lad os så gøre det — men stadig væk ikke inden 14. juni, men eventuelt til september; så vidt kan vi godt være enige.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Jeg vil begynde med at takke ordførerne, der vel på en enkelt undtagelse nær alle sammen var enige i målet.

Hr. Gudme og jeg er jo, om jeg så må sige, de eneste overlevende fra debatten i maj sidste år af dem, der her har været ordførere i dag. (*Gudme: Hr. Poul Dam!*). Nej, hr. Morten Lange var ordfører den dag, jeg har lige set det efter. Men i anledning af hr. Gudmes bemærkninger om stemmeføring osv. synes jeg, det er vigtigt også for eftertiden at trække frem, at hvis vores stemmeføring i dag er lidt mere behersket, så må det ses på baggrund af, at det er den 16. maj i dag og der har været en uge, hvor folketinget uafbrudt har været i funktion. Jeg tror egentlig ikke — i hvert fald gælder det mig selv — at vores harme over de ting, der foregår, er mindre, end den var dengang, men sagen er kun den, at det, vi så stærkt efterlyste, var veje og midler og metoder til at komme disse ting til livs, og når vi så kommer ind i den mere konkrete vurdering af, hvilke midler der er de bedste, så er det, vi skal til også at lade det nøgterne overlæg komme frem.

Og vel siger hr. Ole Espersen, at han er for en generel straffebestemmelse, som kan effektivisere politiets indsats mod bagmændene — ja, hvis vi var helt sikre på det, men det er vel også en af de ting, retsudvalget skal diskutere, hvilke bestemmelser der har den største effekt. Der er jo en lang række af de udtalelser, der er kommet frem, hvor man har været inde på ikke mindst de civilretlige regler og ændring af dem, så man forhindrer eller forskærter mulighederne for at begå forskellige af disse transaktioner — at de er de mest egnede — og det synes jeg måske også kunne gå ind i vurderingen, som retsudvalget nu om lidt skal have, hvilken del af dette lovkompleks man vil prioritere til gennemførelse først.

Jeg vil gerne sige, at jeg havde ønsket stærkt, at man tidligere havde fået en behandling i folketinget af dette lovforslag. Jeg mener ikke, at vi fra regeringens side har haft andet ansvar — ja, nu kom sidste uges begivenheder og skattereformen, og det var sidste gang, lovforslaget blev udskudt, taget væk af en foreløbig dagsorden. Derudover har man vist taget hensyn til forskellige ordførere, men jeg takker da retsudvalgets formand for, at man allerede er begyndt på en behandling af det, og heri ligger da også, forstår jeg, en vurdering af, hvor væsentligt det er hurtigt at få denne lovgivning frem.

[Justitsministeren.]

Men skulle det ikke lykkes for udvalget på en forsvarlig måde at få alle spørgsmålene vurderet, ville jeg altså være taknemlig for, at man gennemfører så meget, som der overhovedet kan gennemføres nu i denne samling, især dér, hvor man, om jeg så må sige, kan stoppe hullerne.

Hr. Gudme var inde på fortiden, maj sidste år, og det har jeg sådan set behandlet. Der er et spørgsmål, som jeg gerne skal besvare i retsudvalget, men når man ikke har taget med — det var et rent konkret spørgsmål til mig om, hvad den effektive rente var — ikke giver oplysninger om dette, vil jeg sige, at det er meget indviklede tekniske problemer, men spørgsmålet behandles, for så vidt angår køb, ikke pantebrev, men køb, i kreditkøbsudvalget. Og med hensyn til pengelån står der et sted i bemærkningerne til lovforslaget, at handelsministeren overvejer at nedsætte et udvalg til at undersøge hele udlånsvirksomheden, og dér vil det altså naturligt kunne gå ind. Ellers må det vel undersøges videre af justitsministeriet, men det er altså ikke, fordi man har glemt det; det har altså en sammenhæng, som jeg nævner her.

Det andet spørgsmål, som jo også har været meget fremme, og det var også en konkret ting, jeg blev bedt om at svare på, var om abonnementskontrakter. Dér skulle man vel enten via markedsføringsloven eller både via markedsføringsloven og bestemmelserne om en generalklausul kunne komme dette til livs.

Hr. Poul Dam med det altid blomstrende sprog talte om en fredningstid for ulve. Jeg vil gerne sige: resultatet af denne debat må ikke blive, at folketinget indfører nogen fredningstid for ulve. Jeg tror, at vi har fortsat grund til at give offentligt udtryk for vores harme over det, der foregår, men vi har lige så vel en forpligtelse til roligt og velovervejset at finde de mest egnede midler frem.

Jeg takker ordførerne for den forståelse, som jeg mærker der fra alle sider er til stede. Jeg håber, at vi fra ministeriets side hurtigt kan besvare de spørgsmål, man vil stille. Jeg mener ikke, det bør kunne dele folketinget politisk, om man finder, at det mest egnede middel er en generel straffebestemmelse, eller man finder, at der skal en udbygning til af de specielle straffebestemmel-

ser. Jeg mener, vi i denne sag burde kunne samles om at komme bagmandsvirksomheden til livs med effektive midler.

Må jeg endelig sige dette til hr. Lindholt, som jeg jo ikke kan takke for stærk tilslutning til lovforslaget: hr. Lindholt sagde, at man ikke kunne være med til at lovgive på grundlag af noget, man ikke kendte, men jeg har skrevet til hr. Lindholt og meddelt, at det materiale, som den 1. maj 1973 blev sendt til det daværende retsudvalg med anmodning om, at det ville blive betragtet som fortroligt, var til rådighed for hr. Lindholt, og jeg bad om, at hr. Lindholt ville afgive samme erklæring, som repræsentanterne for folketingets partier i maj 1973 havde gjort. Det ønskede hr. Lindholt ikke, så jeg fik pakken uåbnet tilbage, men det er altså ikke min skyld, hvis hr. Lindholt ikke kender indholdet af Grell-rapporten.

Lindholt (FP):

Det er korrekt, at jeg ikke ønskede at modtage dette dokument. Jeg vil ikke kommenteres med sådan en samling dokumenter; den befolkning, for hvilken vi laver lovene, skal vide, hvad det er, der er grundlaget for det. Og jeg synes ærlig talt ikke, det var særlig godt, at formanden for retsudvalget ville bestride, at grundlaget for denne lovgivning er Grells rapport. Det er dog en kendsgerning, hr. Gudme, det fremgår bl. a. også af straffelovrådets betænkning, som jeg har.

Det står heri, ja, det fremgår af det hele, at det er det, der er grundlaget, det er grundlaget simpelt hen for alt, hvad der er kommet frem — det må jo være Grells rapport. Det er det, der er baggrunden for, hvad der forstås ved økonomisk kriminalitet. Det er der i øvrigt ingen af de ærede ordførere der har været særlig meget inde på, og hvis de havde været det, ville de også være blevet forbløffede ved at have læst om, hvad man forstår ved økonomisk kriminalitet efter de mønstre dér, der er opregnet; det er vistnok nogle, der nærmest hører hjemme i andre kollektioner end just i dette tilfælde.

Må jeg så lige sige, at straffelovrådet er selv yderst betænkelig ved det grundlag, der er fremkommet. De skriver — det er straffelovrådets udtalelse om økonomisk kriminalitet, s. 3:

[Lindholt.]

„Straffelovrådet har af tidsmæssige grunde været afskåret fra at foretage selvstændige undersøgelser til belysning af omfanget og arten af de former for økonomiske misbrug, der forekommer under nutidens samfundsforhold. Man savner derfor forudsætninger for at bedømme, om de handlingstyper, der omtales, på grund af deres udbredelse eller sociale skadevirkninger i særlig grad bør påkalde sig opmærksomhed blandt de former for økonomiske misbrug, der må antages at forekomme.“

Det er straffelovrådet, der skriver det, men det er, ligesom der er gået en hvid engel igennem denne sal: nu må vi sandelig tage os sammen og bekæmpe den frygtelige bagmandsmentalitet, der åbenbart hersker i dette land. Skulle man tro på bagmandsrapporten, ja, så er der ikke en eneste ejendomshandel, der foretages, uden at hensigten netop er den, at der er en eller anden, der skal snydes i handelen. Derimod kniber det lidt for rapportskriverne at finde ud af, om det er den, der køber, eller det er den, der sælger, eller det er en financier, eller det er en panthaver, der skal snydes eller skal snyde de andre.

Det samme gælder det næste punkt om majoriteten i aktieselskaber og i den særlige finansieringsvirksomhed, hvorefter jo alt bankudlån foregår på den måde, at banken nu har set sin store interesse i at kunne give et lån, og så kan man senere hen tage mandens ejendom tilbage ved tvangsauktion. Ja, det er dog herligt. Var det dog ikke en idé, om dette ting sørgede for at få kontrolleret de oplysninger, der ligger i den bagmandsrapport? Og må jeg nu spørge justitsministeren igen: kan jeg få den bagmandsrapport offentliggjort eller ej? Det ligner da ingenting, at vi skal blive ved med at stå og lave disse spilfægterier. Det må dog være sådan, at offentligheden kan vide, hvad det er, der er grundlaget for det.

Jeg var på to punkter — det er første gang, jeg har været enig om noget som helst med kommunisterne — enig med fru Hanne Reintoft i, at bagmandsrapporten burde offentliggøres, og så var jeg enig i, at der foretages domfældelse bag lukkede døre. Nu var det ikke hos rigsadvokaten, fru Hanne Reintoft, det foregik, nej, det var såmænd hos statsadvokaten, det skete.

Derimod er jeg naturligvis noget uenig i, at bestyrelsen for ØK, DFDS og F. L. Smidth m. fl. skal straffes. Det eneste, der manglede i redegørelsen, var den sædvanlige kommunistiske bemærkning om, at det naturligvis ikke er alfonsen i bagbutikken, vi skal have straffet. Ellers var hele mønsteret der igen.

Til hr. Poul Boeg vil jeg gerne sige, at jeg betragter os stadig væk som tilhørende et sobert og nøgternt parti både forud og efter forlig, også senere hen, og til hr. Poul Boegs bemærkninger om, at en vred mand altid har uret, vil jeg bare sige, at mine udtryk her blev brugt på grund af en retfærdig harme og af hensyn til, hvad der jo er ganske åbenbart, at der skal skarp lud til skurvede hoveder. Det viser denne sag med al ønskelig tydelighed.

Til slut: må vi så bede om at få den rapport fremlagt for offentligheden, og må vi så bede om at få kontrolleret, om den er i orden eller ej.

Ole Espersen (S):

Hvis hr. Lindholt ikke vil være med til at bekæmpe den økonomiske bagmandskriminalitet, kan han sige det lige ud. Alt det andet er spilfægteri.

Det er selvfølgelig spilfægteri at sige, at grundlaget ikke er i orden. Straffelovrådet har på baggrund af politirapporter og af bagmandsrapporten foretaget en nøje beskrivelse af de handlingstyper, man mener bør rammes. Det, hr. Lindholt forlanger, offentliggørelse af bagmandsrapporten, svarer i og for sig til, at man ville forlange en masse politirapporter offentliggjort, som tidligere lovgivning naturligvis også har været baseret på. Nu har vi det tilfældigvis sådan, at politirapporterne her mere eller mindre er samlet i et større værk, men det kan ikke ændre noget ved sagens realitet. Hvis disse samlede politirapporter og sammenfatningen af dem i bagmandsrapporten er af en sådan karakter, at de er lavet til intern brug, at de kun egner sig til intern brug, til brug for overvejelse her i folketinget, men uden at nævne navne, så synes jeg, det er noget, vi skal respektere her.

Det er rigtigt, som hr. Lindholt nævnte, at straffelovrådet siger, at der måske kunne være andre handlingstyper, der også burde rammes, og at straffelovrådet ikke har haft

[Ole Espersen.]

tid til at undersøge det tilstrækkeligt. Det er utvivlsomt korrekt, men straffelovrådet har dog altså fundet frem til nogle typer, vi burde behandle. Skulle vi her i tinget vente med at gøre noget, til vi fandt frem til alle de handlingstyper, der var kritisable, så kom vi simpelt hen aldrig i gang med noget som helst; derfor har jeg stærkt på fornemmelsen, at vi ikke kan regne med hr. Lindholts medvirken, og den må vi så undvære.

Poul Boog (CD):

For fuldstændigheds skyld vil jeg gerne i tilslutning til debatten pege på, at jeg også under mit første indlæg gav udtryk for det, som hr. Ole Espersen og senere hr. Gudme sagde, nemlig at vi eventuelt kan foretage en prioritering inden for dette vigtige kompleks.

Dernæst vil jeg gerne sige, at jeg kan helt tilslutte mig de bemærkninger, som her i sidste omgang blev gjort af hr. Ole Espersen.

Til hr. Lindholt vil jeg gerne sige, at det glæder mig at forstå, at han ikke er vred. Jeg er bange for, det ligger sådan, at han virker, som om han var vred, og det var på det grundlag, jeg udtalte mig.

I øvrigt vil jeg gerne sige, at i betragtning af, at det så klart fremgår, at hr. Lindholt ikke har læst og, så vidt jeg forstår, ikke har ønsket at læse bagmandsrapporten, er jeg særdeles imponeret over den sikkerhed, med hvilken han udtaler sig om, hvad der findes og ikke findes i den, hvordan den er formuleret, hvad den burde have indeholdt osv. osv. Det går i hvert fald væsentligt ud over, hvad jeg ville have taget ansvar for at sige om en rapport, som jeg intet kendte til.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Jeg vil for det første sige noget, jeg glemte at sige før. Hr. Ole Espersen var kommet med en lidt mere politisk bemærkning om, hvorvidt aftaler, der var indgået i går, var gyldige eller ikke gyldige. Jeg synes, jeg må have lov at henvise også en juridisk professor til, at aftaleloven vedrører retshandler og andre aftaler på formuerettens område, og det var ikke just det, det drejede sig om i går. Ja, undskyld, men jeg kunne ikke lade være at sige det, jeg havde

skrevet det ned, jeg måtte lige have lov at notere det.

Må jeg så sige til hr. Lindholt, at jeg mener ikke, justitsministeriet kan forsvare at udlevere denne rapport. Der findes oplysninger heri, der er af en sådan karakter, at den ikke kan offentliggøres. Det fremgår jo også af sagen, at dette ikke alene vedrører sager, hvor der har været rejst tiltale, det vedrører også sager, hvor tiltale har været opgivet på grund af bevisets stilling; der er oplysninger om sager, som ikke var afgjort, da rapporten blev skrevet, og der er sager, som førte til frifindelse. Men det er for ligesom at belyse hele handlingsforløbet, at man netop, som en af de foregående talere førte frem, her har foretaget uddrag af politiets efterforskning i straffesager.

Det er omvendt jo ikke noget, statsadvokat Grell har fundet på, men det er ting, der er sammenholdt her, og det indeholder også oplysninger om ofrenes forhold; deres person og deres personlige og forretningsmæssige forudsætninger er ret indgående beskrevet, og derfor ville det være at gå privatlivets fred for nær, hvis man offentliggjorde dette.

Retsudvalget fik rapporten sidste år. Rapporten står stadig til hr. Lindholts rådighed, hvis han vil afgive en erklæring om, at han vil respektere den fortrolighed, der er brug for.

Poul Dam (SF):

Jeg er bange for, at hr. Lindholt vil gøre indtryk på nogen, der ikke forstår så meget af hele sagen, ved sin gentagne fremhæven af, at disse papirer bør offentliggøres. Offentlighed har jo sådan en god klang.

Når jeg synes, at disse papirer ikke bør offentliggøres, så er det, bl. a. fordi de jo ikke er skrevet i den fra lærebøger og andre papirer kendte metode, hvor navne erstattes med vore gamle venner A, B, C og D. Der er nemlig så mange af dem, at alfabetet ikke rigtig ville slå til, og det ville være næsten uoverskueligt, hvis man gjorde det. Man ville altså, som ministeren også sagde, kunne hæfte tingene på nogle bestemte personer, både på nogle mere eller mindre skyldige og ikke mindst på ofrene.

Men dernæst er der det, at denne bog jo næsten er en kogebook i, hvorledes man

[Poul Dam.]

omgår lovgivningen, hvorledes man får forskellige fiduser, hvorledes man klarer sig økonomisk. Og ud fra dette kan jeg da kun glæde mig over, at hr. Lindholt ikke vil læse den.

(Kort bemærkning).

Lindholt (FP):

Til hr. Poul Dam skal jeg sige, at det er i hvert fald den ringeste kagebog, der kan bruges inden for formuerettens område. Den kan man roligt smide i papirkurven med det samme i så henseende. Men jeg kan stadig væk ikke begribe, at man ikke kan offentliggøre sådan et dokument, og jeg kan navnlig ikke forstå, at justitsministeren, som jo er leder af lov og ret her i landet, ikke sørger for, at de, der angribes i den rapport, som jo alligevel i bidder er kommet ud til befolkningen, end ikke kan få lov til at forsvare sig. De må ikke engang have lov til at se, hvad der står deri; jeg finder det faktisk helt fantastisk, at det kan lade sig gøre. Og det kan ikke være at gå privatlivets fred for nær, at folk bliver bekendt med, hvad det er, man har skrevet om dem. Det er dog værre, at de slet ikke får lejlighed til at forsvare sig.

Jeg håber meget, at tinget vil besinde sig og sørge for, at vi får efterforsket, at vi får gennemprøvet, denne rapport.

Justitsministeren (*Nathalie Lind*):

Jeg må stadig understrege, at det er en sammenholden eller en sammenskrivning af eksisterende oplysninger bilagt visse personlige vurderinger af det faktiske forløb, og det var ikke justitsministeriet, der i foråret 1973 offentliggjorde rapporten.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (*Grete Hækkerup*):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ophævelse af lov om en særlig afgift ved overdragelse af fast ejendom. Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Boligudvalget:

Udtræder: Birgit Fjelde

Ny stedf.: Erhard Jakobsen

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 17. maj, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om international godstransport med motorkøretøjer m. v.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om international buskørsel.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af kildeskatteloven. (Ophævelse af 8 pct.-tillæg til kommunerne).

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om investeringsfonds.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af postloven.

6) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om nyvurdering af projekteringen m.v. af en nord-sydgående motorvej i Jylland med forskellige tilsluttende vejforbindelser [af Thorkild Pedersen m. fl.].

Mødet hævet kl. 15.42.